

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI ILMIY AXBOROTI

Научный вестник Бухарского государственного университета
Scientific reports of Bukhara State University

4/2025

E-ISSN 2181-1466

9 772181 146004

ISSN 2181-6875

9 772181 687004

@buxdu_uz

@buxdu1

@buxdu1

www.buxdu.uz

4/2025

MUNDARIJA *** СОДЕРЖАНИЕ *** CONTENTS		
ADABIYOTSHUNOSLIK *** LITERARY CRITICISM *** ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ		
Hayitov Sh.A., Davronova M.S.	“Arba’in”navislikning shakllanish omillari haqida	4
Safarova Z.T., Ergasheva G.O.	X.To‘xtaboyevning “Besh bolali yigitcha” asarida bosh qahramon vahimasini ifodalashda yozuvchi uslubi	9
Choriyev J.A.	Ingliz va o‘zbek asarlaridagi zoomorfik metaforalar xususida (ingliz adabiyotidan vilyam shekspir asarlari asosida)	13
Ismatova M.T.	Jadid she’riyatida ramziylik: an’ana va ijodiylik	19
Akhmedova M.B., Nizomova A.U.	The dynamics of childhood representation in 20th and early 21st-century english drama	25
Бўриева Р.О., Шофиев О.Б.	Л.Н.Толстой асарларида болалик образи талқини (“Болалик. Ёшлик. Ўспиринлик” қиссаси мисолида)	30
Хакимова Х.Р.	Классификация глосс религиозной тематики в исторических романах М.И.Шеввердина	35
Maxsumov M.M.	Alisher Navoiyning “G‘aroyib us sig‘ar” devonida nafsning obraz sifatidagi badiiy tasviri	39
Abdullayeva N.B.	A. Tolstoy va E. Zamyatin asarlaridagi fantastik obrazlar	44
Elmanova M.T.	The problem of social inequality in the novel «The sacrifice»	50
Qurbonova N.R., Ikromova N.I.	Ted Xyuz she’rlarining o‘ziga xos poetik xususiyatlari	54
Jumayeva N.G‘., Iskandarova M.A.	Allan Edgar Po hikoyalarida gotik mavzularning aks etishi	59
Muhammadiyev A.M.	Muhyi va unga zamondosh shoirlar ijodida adabiy ta’sir masalasi	63
Safarova Z.T., Niyazova D.J.	“Da Vinchi siri” asarida detektiv janri xususiyatlari ifodasi	69
Ochilova M.Sh.	Alisher Navoiy she’riyatida sabrning badiiy tahlili	73
Jalilova L.J., Oromova M.S.	Stages of the development of children's literature: the formation of a fantastic discourse	77
Qurbonova N.R., Sharipova K.U.	The distinctive features of Mary Poppins by Pamela Lyndon Travers	85

X.TO'XTABOYEVNING "BESH BOLALI YIGITCHA" ASARIDA BOSH QAHRAMON VAHIMASINI IFODALASHDA YOZUVCHI USLUBI

*Safarova Zilola Tolibovna,
Buxoro davlat universiteti dotsenti (PhD)
Ergasheva Gulshoda Ortiqjon qizi,
Buxoro davlat universiteti
Xorijiy tillar fakulteti magistranti*

Annotatsiya. Ushbu maqolada Xudoyberdi To'xtaboyevning "Besh bolali yigitcha" romanidagi bosh qahramonning vahimasini ifodalashdagi o'ziga xos yozuvchi uslubi o'rganiladi. Tadqiqotda qahramon ichki hissiy kechinmalarini yetkazishda muallifning tasvir tili, ichki monologlar, simbolizm kabi turli adabiy uslublardan qanday foydalanishi o'rganiladi. Jonli tasvir va hikoya orqali X.To'xtaboyev kitobxonni personajning qo'rquvini his qilishga mahorat bilan jalb qiladi. Tahlil shuningdek, muallif hikoyachiligining o'ziga xos xususiyatini yoritishga e'tibor qaratadi.

Kalit so'zlar: yozuvchi uslubi, qahramon, roman, o'zbek adabiyoti, ichki monolog, jonli tasvir, stilistik elementlar.

THE WRITER'S STYLE IN EXPRESSING THE PROTAGONIST'S PANIC IN KH. TUKHTABOYEV'S NOVEL "A YOUNG MAN WITH FIVE CHILDREN"

Abstract. This article examines the unique writing style used to express the protagonist's anxiety in Khudoyberdi Tukhtaboyev's novel "A young man with five children". The study explores how the author employs various literary techniques, such as descriptive language, internal monologues and symbolism, to convey the character's emotional experiences. Through vivid imagery and storytelling, Kh.Tukhtaboyev skillfully engages the reader in feeling the character's fear. The analysis also focuses on highlighting the distinctive features of the author's narrative style.

Keywords: writer's style, protagonist, novel, Uzbek literature, internal monologue, vivid imagery, stylistic elements.

СТИЛЬ ПИСАТЕЛЯ В ВЫРАЖЕНИИ ПАНИКИ ГЛАВНОГО ГЕРОЯ В РОМАНЕ Х. ТУХТАБОЕВА "ЮНОША С ПЯТЬЮ ДЕТЬМИ"

Аннотация. В данной статье рассматривается уникальный стиль автора, используемый для выражения тревоги главного героя в романе Худойберди Тухтабоева "Молодой человек с пятью детьми". В исследовании рассматривается, как автор использует различные литературные приемы, такие как описательный язык, внутренние монологи и символику, чтобы передать эмоциональные переживания персонажа. С помощью ярких образов и повествования Х. Тухтабоев умело вовлекает читателя в чувство страха персонажа. Анализ также фокусируется на выделении отличительных черт повествовательного стиля автора.

Ключевые слова: стиль писателя, главный герой, роман, узбекская литература, внутренний монолог, яркие образы, стилистические элементы.

Kirish. Vahima qahramonni mantiqsiz harakat qilishga, dahshatdan qotib qolishga yoki umidsiz tarzda qochishga majbur qiladigan kuchli va bosim beruvchi hissiyotdir. Yozuvchilar qahramonning vahimasini jonlantirish uchun turli adabiy usullardan foydalanadilar, shu bilan o'quvchini ham xuddi shu qo'rquv va bezovtalikni his qilishga majbur etadilar. Eng samarali usullar qatoriga aniq tasvirlar, hissiy tafsilotlar, jumalarning tuzilishi, ichki monolog, ritm, dialog va ramziy ifodalash kiradi. Qahramonning vahimasini ifodalashning eng kuchli usullaridan biri uning jismoniy va hissiy holatini batafsil tasvirlashdir. Vahima tana va ongda namoyon bo'ladi va yozuvchilar ko'pincha quyidagi belgilarni ta'kidlaydilar:

- yurakning tez urishi;
- qisqa, notekis nafas olish;
- kaftlarning terlashi yoki qo'llarning titrashi;
- ko'rishning sustlashishi yoki bosh aylanishi.

Hissiy tafsilotlar ham qahramonning qo'rquvini kuchaytiradi. Yozuvchilar o'quvchini shu lahzaga olib kirish uchun ko'rish, eshitish, hid bilish va hatto ta'm his qilishni tasvirlaydilar.

Vahima betartiblikni keltirib chiqaradi va jumlar uslubi ham buni aks ettirishi kerak. Yozuvchilar jumla tuzilishini o'zgartirib, ritm va intensivlikni boshqaradilar:

- qisqa va bo'lak-bo'lak jumlar shoshilinchlik hissini yaratadi;
- uzun, tartibsiz jumlar vahima ichidagi nafas ololmayotgan ongni aks ettiradi;
- to'liq bo'lmagan jumlar chalkash tafakkurni ifodalaydi.

Vahima ko'pincha tartibsiz va mantiqsiz fikrlashga olib keladi. Xotirjam, mantiqiy tafakkur o'rniga, qahramonning vahimaga tushgan ongidan bir qo'rquvdan ikkinchisiga sakrash kuzatiladi. Bunday holat ichki monolog orqali ham yetkaziladi. Qahramonning vahima paytidagi nutqi ham uning ruhiy holatini tasvirlab beradi. Titroq, takroriy so'zlar yoki gap tuzishda qiynalish uning qo'rquvini ko'rsatadi. Ba'zan qahramon shunchalik qo'rqib ketadiki, butunlay sukut saqlaydi, faqat nafasini rostlay olmaydi yoki so'zsiz qoladi. Qahramonning vahimasini samarali ifodalash uchun hissiy tafsilotlar, ritm, ichki monolog, dialog va ramziy ifodalardan foydalanish lozim. Bu texnikalar yordamida yozuvchilar sarosimani real va ta'sirchan qilib, o'quvchini qahramonning dahshati orqali asar ta'siriga tortadilar. Gotik adabiyotining o'ziga xos xususiyatlaridan biri uning zo'ravonlik va bezovtalik muhitini yaratish qobiliyatidir. Vahima bu ta'sirni kuchaytirib, personajlarni haddan tashqari psixologik iztirobga soladi. Ular tushuntirib bo'lmaydigan dahshatga duch kelganmi, ularning vahima yuqumli bo'lib, o'quvchilarni xuddi shunday qo'rquvni his qiladi. Gotika adabiyotida vahima shunchaki hissiy reaksiya emas - u ko'pincha hikoyani oldinga siljitadi. Qahramonlar qo'rquv holatida bo'lganda, ular shoshilinch qarorlar qabul qiladilar yoki yashirin haqiqatlarni ochishga harakat qilishadi.

Vahima gotik adabiyotida hal qiluvchi rol o'ynaydi va shubha, qo'rquv va psixologik holatlarni yaratishda asosiy element bo'lib xizmat qiladi. O'zining qorong'u, dahshatli atmosferasi va inson qo'rquvini o'rganishi bilan mashhur gotika fantastika o'quvchilarni bosh qahramonning hissiy notinchligiga cho'mdirish uchun vahima elementlarini qo'llab, ularni dahshatni bevosita boshdan kechirishga majbur qiladi. Bu kuchaygan qo'rquv holati nafaqat syujetni oldinga suradi, balki g'ayritabiiy va noma'lum mavzularni ham tasvirlashda qo'l keladi. Gotika adabiyotida vahima shu qadar muhim bo'lishining asosiy sababi uning o'quvchini visseral darajada jalb qilish qobiliyatidir. Yorqin ta'riflar, hissiy tafsilotlar va parcha-parcha fikrlar orqali mualliflar o'quvchilarni qahramonning dahshatiga singdirib, ularda dahshatni o'zlari boshdan kechirayotgandek his qilishadi.

Eng yaxshi gotika asarlarida vahima nafaqat tuyg'u, balki o'quvchining umidlari va his-tuyg'ularini boshqaradigan hikoya qilish vositasi sifatida ham qo'llaniladi. Ushbu uslub gotika fantastikasini chuqur bezovta qiluvchi bo'lib qolishini ta'minlaydi va oxirgi sahifani aylantirgandan keyin uzoq vaqt davomida doimiy taassurot qoldiradi. Vahima gotik adabiyotining asosiy tarkibiy qismi bo'lib, shubhalarni kuchaytiradi, psixologik mavzularni kuchaytiradi va o'quvchilarni bu hikoyalar yaratadigan dahshatli dunyoga cho'mdiradi. G'ayritabiiy uchrashuvlar, jinnilikka tushish yoki qo'rqib ketgan qahramonlarning umidsiz harakatlari orqali vahima gotika fantastikasining hissiy va tematik chuqurligini oshiradi. Busiz, janr tomoshabinlarni o'ziga jalb qilish uchun ko'p kuchini yo'qotadi.

Xudoyberdi To'xtaboyev o'zbek adabiyotidagi eng mashhur adiblardan biri bo'lib, jozibali va mazmunli hikoyalar yaratish qobiliyati bilan tanilgan. Uning asarlari, ayniqsa, yosh kitobxonlar uchun yozilgan asarlarida sarguzasht, hazil va chuqur hissiy tushuncha mujassamlashgan. To'xtaboyev o'z romanlari orqali do'stlik, jasorat, shaxsiy o'sish kabi muhim mavzularni o'rganadi. Uning yozish uslubi o'ziga xos, chunki u realistik his-tuyg'ularni hazil va mubolag'a bilan uyg'unlashtirib, hikoyalarini ham zavqqa to'ldiradi, ham mushohada qilishga chorlaydi.

Adibning mashhur romanlaridan biri "Besh bolali yigitcha" romanchilik an'anasining kuchli namunasidir. Romanda yoshligida turli qiyinchiliklar va mas'uliyatlarga duch kelgan yosh bola, ya'ni yetim hayoti haqida hikoya qilinadi. Ushbu asarda yetimlarning hayoti aks etganligi tufayli uni duyoning mashhur asarlari bilan ham qiyoslash mumkin. Tadqiqotchi Z.T. Safarova "Ingliz va o'zbek tarbiya romanlarining spetsifik belgilari" nomli dissertatsiyasida asarning quyidagicha ta'rifini keltiradi:

"Xudoyberdi To'xtaboyevning yetim bolalar hayoti haqidagi navbatdagi asari "Besh bolali yigitcha" urushning og'ir ko'lankasi bolaligi, o'smirligi, yoshligiga soya solgan Orif ismli yigitcha va uning ukalari qismati haqida hikoya qiladi. Adibning bu asari hayotiy voqealarning yanada boyiganligi va kuchayganligi bilan ajralib turadi"[5, 75].

Ushbu ta'rifdan ko'rinib turibdiki, hayot qahramon uchun oson kechmaydi. Yosh murg'ak bolaning qalbi achchiq zarbalardan aziyat chekadi, iztirobda qoladi. Bundan tashqari, ushbu qahramon ya'ni Orifjon, yetim bo'lganligi tufayli uning boshiga ko'p qiyinchiliklar tushadi, uka-singillarini boqish mas'uliyatini yosh

holida o'z bo'yniga olishga majbur bo'ladi. Asardan keltirilgan quyidagi parchada yozuvchi bolaning ahvolini yorqin tasvirlarda yaqqol ifodalaydi:

"Belim sal bukikroq, buni o'zim ham tan olaman, ukalarimni ko'taraverib, shunaqangi bo'lib qolganman. Bo'yim ham tengqurlarimga qaraganda sal pastroq, buni ham inkor qilmayman. Men yuqoriga qarab o'saman deganimda, ukalarim yelkamga minib olib, pastga qarab bosishavergan. Shuning uchun pakanaroq bo'lib qolganman. Besh bolali deyishlariga ham, rostini aytsam, uncha jahlim chiqmaydi. Nega desangiz, chindan ham roppa-rosa beshta ukam bor. Beshovini ham o'zim katta qilganman. Oyijonim traktorchilik qiladi, urush boshlanganidan buyon kechasi-yu kunduzi dalada" [7, 6].

Hikoyaning asosiy elementi - bosh qahramonning vahimasi bo'lib, To'xtaboyev buni alohida qobiliyat bilan tasvirlaydi. Qahramonning qo'rquv va tashvishlarini ifodalash uchun yorqin tasvirlar, ichki monologlar va ramziy tasvirlardan foydalanadi. Shu bilan birga, u ehtiyotkorlik bilan qo'llagan hazil-mutoyiba romanning haddan tashqari jiddiy bo'lib ketishining oldini oladi, uni yosh kitobxonlar uchun zavqli qiladi.

Uning tildan ustalik bilan foydalanishi, hikoya qilish texnikasi va hissiy kechinma tasvirlarini tahlil qilish orqali, biz uning o'ziga xos yozish uslubini yaxshiroq tushunishimiz mumkin. Shuningdek, X.To'xtaboyevning hikoya qilishga o'ziga xos yondashuvi kitobxonga qahramonning his-tuyg'ularini aniqroq yetkazib berishga yordam beradi.

Asosiy qism. Xudoyberdi To'xtaboyev "Besh bolali yigitcha" asarida o'zining jozibali hikoya tili, tasviriy vositalarning boyligi, ichki monologlar, ramziy ifoda, hazil-mutoyibani qo'llagan holda bosh qahramonning vahimasini mahorat bilan tasvirlaydi. Ushbu uslublar hikoyani o'quvchilar uchun yanada qiziqarli va hissiy jihatdan ta'sirli qiladi. Ushbu asarning bosh qahramoni Orifjon ham ukalariga qaraydi, ham uy ishlarini bajaradi. Dadasini urushga olib ketishganda, uning mas'uliyati yanada ortadi. Dadasi unga onasini xafa qilmaslikni, ukalariga g'amxo'rlik qilishni, uy ishlarini bajarishni va aslo o'qishni tashlamaslikni tayinlab ketadi. Chunki uning orzusi bolalarini o'qimishli qilish edi [5,76]. Orifjon yosh bo'lishiga qaramay, ukalari Zulayho, Sulton, Usmon, Omon va Robiyalar taqdiri, ularning qornini to'yg'azish, tarbiyalash, o'qitish kabi mas'uliyatli yukni o'z bo'yniga oladi. Ota-onasiz qolgan bolalarni yetimxonaga topshirmoqchi bo'lishganda, "ukalarimni o'zim boqaman, kolxozga ishga kiraman, opajonim uyimizning chirog'i o'chmasin degan", deya rosa qarshilik ko'rsatishi orqali uning qisqa fursat ichida ulg'ayib qolganligi namoyon bo'ladi.

Asar voqealari rivoji davomida Orifjon ikkita buyuk maqsadni amalga oshirish uchun jon-jahti bilan tirishadi: onasining vasiyatini bajarish, ya'ni oilasining tarqalib ketishiga yo'l qo'ymaslik, hamda otasi orzu qilgandek ukalarini o'qitish. Uning qanchalik matonatli va chidamli ekanligi voqealar rivojida kitobxon ko'z oldida namoyon bo'lib boradi. Hayot bu bolalarga juda ko'p sinovlarni tayyorlab qo'ygan edi [5, 77].

Muallif qahramonning his-tuyg'ularini yoritib berish uchun jonli tasvirlardan foydalanadi. Bosh qahramon qiyin vaziyatga duch kelganida, muallif nafaqat o'z fikrlarini, balki qo'llarning qaltirashi, yurakning tez urishi, terlash kabi jismoniy holatlarni ham real tasvirlaydi. Ushbu hissiy tafsilotlar o'quvchiga qahramon tashvishini yaqindan his qildiradi:

"Uchinchil tartib, Ko'rshermat boshliq qaroqchilarniki ekan, kimda kim bular o'rnatgan tartibni buzsa, terisi shililib olinar ekan yoki mana shu suvi qurib qolgan anhora tiriklayin ko'milar ekan. «Keyingisi og'irroq ekan» deb o'yladim vahima ichida" [7, 98].

Ayon bo'lyaptiki, aslida bunday yovuzliklarga qodir bo'lmagan bezori bolalarning o'zicha yaratib olgan qoidalarini tasviri bosh qahramonning qalbiga g'ulg'ula solish, unda vahima tuyg'usini uyg'otish maqsadida keltiriladi. Biroq Orifjon qanchalik qo'rquv iskanjasiga tushmasin, buni bildirmay mardlarcha javob berishga harakat qiladi.

Bundan tashqari, bir sahnada bosh qahramon o'zidan kichik birodarlari oldidagi mas'uliyatini anglaganida chuqur qo'rquvni his qiladi. X.To'xtaboyev uning bezovta o'ylari hamda tashvishini shunday tasvirlaydi:

"Ukalarim non ham yeyishmadi, suv ham ichishmadi, ko'zlarida shunaqangi bir qo'rquv, ta'riflab bo'lmaydigan g'amginlik borki, qaragani botina olmayman. Orqamni kuzning iliq oftobiga berib, tizzamni quchoqlab anchagacha o'y surib o'tirdim..." [7, 208].

To'xtaboyev qo'llaydigan yana bir kuchli usul bu ichki monolog. O'quvchiga qahramonning fikrlarini eshitish imkonini berib, muallif uning qo'rquvi va tashvishlari haqida tushuncha beradi. Ushbu ichki monologlar roman davomida qahramonning ichki kurashi va hissiy o'sishini ko'rsatadi:

"Hammasiga Shermat bilan Islom sababchi bo'ldi, o'shalar ukalaring har yoqqa tarqab ketadi, keyin ming yilda ham topisha olmaysizlar deb qo'rgitishmaganda bunaga qilmagan bo'larmidim... Zulayho bilan Robiya-chi? Nega ularni bezovta qildim ekan-a? Men ahmoq singillarimni sog'ingan ekanman, ko'rishib orqamga qaytib ketavermaymanmi!" [7,209].

U o'ziga savol beradi: *"To'g'ri, o'shanda singillarim yetim emasdi, mehribon odamlar qurshovida edi!..Mana endi yetim bo'ldi ular! Men yetim qilib qo'ydim ularni, ariq ichida chala jon bo'lib yotishibdi endi! Endi nima qildim? Hoy, hayqirib o'tayotgan poyezdlar, menga maslahat ering!"* [7, 209].

Bu takroriy savollar va vahimalar erta ulg'aygan yosh qahramonning haqiqiy hayotdagi tashvishlarni aks ettiradi va o'quvchilarga uning his-tuyg'ulari bilan bog'lanish imkonini beradi.

To'xtaboyev ichki monologlar orqali o'z qahramonlarining psixologik holatini ochib, ularni yanada realistik va yorqinroq his qildiradi: *"Havo ham sovigandan-sovib boryapti, ayoz yuzlarimizni chimdib-chimdib olyapti... Bir-birimizga gap qo'shmaymiz, nimani ham gaplashardik. Ko'ngilda vahimadan boshga hech narsa yo'q... Qish yaqinlashib qolganga o'xshaydi, ust-boshimiz yupun, to'r ko'yilg-u astarsiz kostyum... To'satdan muzlab qolsag-a, unda nima bo'ladi? Biz mana shundan qo'rqib, mana shundan vahimaga tushib boryapmiz"* [7, 226].

To'xtaboyev ijodining o'ziga xos xususiyati jiddiy mavzularni hazil bilan uyg'unlashtira olishidadir. U bosh qahramonning tashvishini real tasvirlash bilan birga, hikoyaning haddan tashqari og'irlashib ketishining oldini olish uchun yengil lahzalar va mubolag'alardan ham foydalanadi. Bu orqali To'xtaboyev hazildan foydalangan holda, ayniqsa, yosh kitobxonlar uchun qiyin his-tuyg'ularni qayta ishlashni osonlashtiradi. Bu bosh qahramonga va tomoshabinlarga qo'rquvni jasorat va ijobiy munosabat bilan yengish mumkinligini ko'rishga yordam beradi. U o'quvchini qiziqtiradigan tarzda yozadi va qahramonlarning hissiy tuyg'ularini rivojlantiradi. Uning keskin lahzalarda qisqa jummalarni ishlatishi shoshilinchlik va asabiylashish hissini oshiradi.

Asar so'ngida Orifjon katta qiyinchiliklar bilan bo'lsa-da, ukalarini topib, ularni uylariga sog'-salomat olib kelishga muvaffaq bo'ladi. Ammo, Toshkentdan Qo'qonga yayov yetib bora olamiz deb yo'lga chiqqan olti soddadil bolaning boshidan juda og'ir sinovlar kechadi. Yozuvchi yetim bolalarning ichki kechinmalarini yoritishda arzimadek tuyuladigan kichik-kichik detallardan juda o'rinli foydalanganki, kitobxon murg'ak qahramonlarning azob-uqubatlarni o'z ko'zi bilan ko'rgandek his qiladi o'zini [5, 77].

Xulosa. Xudoyberdi To'xtaboyevning "Besh bolali yigitcha" asaridagi yozuv uslubi tasviriy til, ichki monologlar, ramziylik, hazil va jozibali hikoyaning kuchli uyg'unligidir. Ushbu usullardan foydalangan holda, u qahramonning tashvishini samarali tasvirlaydi va uni haqiqiy va o'ziga xos his qiladi. Uning chuqur his-tuyg'ularni hazil bilan muvozanatlash qobiliyati romanni o'quvchilar uchun ham mazmunli, ham zavqli qiladi. X.To'xtaboyevning o'ziga xos hikoyasi nafaqat bolalik davridagi mas'uliyat muammolarini qamrab oladi, balki muhim saboq ham beradi. Ushbu asarni o'qiganda qo'rquvga qaramay, jasorat va matonat o'sish va muvaffaqiyatga olib kelishi mumkin deb xulosa qilish ham mumkin. Bu uning ijodini o'zbek adabiyotining muhim qismiga aylantirib, yosh kitobxonlarni ham, katta yoshli kitobxonlarni ham ilhomlantiradi.

ADABIYOTLAR:

1. Mirsanova, M. *"Xudoyberdi To'xtaboyevning bolalar adabiyotidagi o'rni va "Mungli ko'zlar" asari haqida mulohazalar."* Tadqiqotlar 29.1 (2024): 116-118.
2. Tolibovna, Safarova Zilola. *"Expression of orphans' life through the theme of "hunger" in bildungsromans."* European Journal of Humanities and Educational Advancements 4.8 (2023): 57-60.
3. Mojidova, Rayhona. *"Xudoyberdi To'xtaboyevning so'z qo'llash mahorati."* Новоему образования: исследование в XXI веке 1.5 (2022): 806-809.
4. Qarshibayevna, Rahimova Gulbahor. *"Xudoyberdi To'xtaboyev asarlarida bolalar xarakterining ifodalanishi."* E Conference Zone. 2022.
5. Safarova Z.T. *Ingliz va o'zbek tarbiya romanlarining spetsifik belgilari.* - Buxoro, 2023. - 151b.
6. Shaxrizoda, Oblaqulova. *"Zamonaviy bolalar adabiyotda Xudoyberdi To'xtaboyev asarlarining bugungi yosh avlod tarbiya va adabiyotga qiziqishni oshirishda tutgan o'rni."* Scientific Impulse 2.20 (2024): 852-855.
7. To'xtaboyev X. *Besh bolali yigitcha.* -T.: Yangi asr avlodi. 2009. -228 b.